

Methodisch werken

- [Kenmerken van methodisch werken](#)
- [Het belang van methodisch werken](#)

Methodisch werken betekent dat je een vaste werkwijze aanhoudt bij je begeleiding. Zo krijg je een compleet beeld van de situatie, de cliënt en zijn omgevingsfactoren. Zo kun je de begeleiding zo persoonsgericht mogelijk maken. Door de stappen regelmatig te evalueren, kun je de begeleiding ook bijstellen wanneer dit nodig is. Zo sluit jouw manier van begeleiden altijd zo goed mogelijk aan op de wensen, behoeften en mogelijkheden van de cliënt.

Kenmerken van methodisch werken

Bij methodisch werken handel je

- **doelgericht:** je richt je op het bereiken van een doel
- **systematisch:** je werkt volgens vaste stappen
- **procesmatig:** alle stappen sluiten op elkaar aan
- **bewust:** je weet wat je doet en waarom je het doet.

Door methodisch te werken, kun je de begeleiding verantwoord en laten aansluiten op de cliënt.

Doelgericht handelen

Je voert de begeleiding uit om een doel te bereiken. Dit heet doelgericht handelen. Dat doel bepaal je niet alleen, maar in overleg met de cliënt en mogelijk zijn naasten en andere zorgverleners. Je begeleidt een gezin bijvoorbeeld met het doel dat zij uiteindelijk financieel zelfredzaam worden.

Het doel bepaal je altijd aan het begin van het begeleidingstraject. Zo kun je een methode maken om het doel te bereiken. Zonder doel is je methode stuurloos: je weet dan niet precies wat je aan het doen bent en wacht af waar je uitkomt. Je kunt het proces dan niet sturen en loopt vaak achter de feiten aan.

Soms is het einddoel nog onbereikbaar voor een cliënt. Je kunt dan tussendoelen formuleren. Zo kan de cliënt in kleine stapjes toch toewerken naar het einddoel. Zo creëer je een overzichtelijke afstand tot het volgende doel.

Systematisch handelen

Vervolgens ga je een volgorde aanbrengen in de stappen die gezet moeten worden om het doel te behalen. Dit heet systematisch handelen. Je werkt volgens een bepaalde systematiek. Alle stappen of handelingen horen bij elkaar. De stappen hebben een logische volgorde. Ze horen bij een uitgewerkt plan.

Dat wil zeggen dat nadat je een doel hebt bepaald, je ook volgorde kunt aanbrengen binnen de verschillende stappen die je gaat zetten op weg naar dat doel. Je kunt prioriteiten stellen aan je wijze van handelen.

Procesmatig handelen

Iedere stap moet aansluiten op de volgende stap. Dat heet procesmatig handelen. Je zorgt ervoor dat er een doorlopende lijn is in de begeleiding. De stappen in de systematische aanpak moeten aansluiten op de fases in het plan van aanpak.

Laat de stappen aansluiten

Wanneer je een taart bakt, kun je de volgende stappen aanhouden: pak de bloem, pak de boter, pak de eieren, doe deze samen in een kom. Dit is een procesmatige aanpak.

Stel dat je de volgende stappen aanhoudt bij het bakken van een taart: pak de bloem, pak de boter, pak een glas sinaasappelsap. De laatste stap neem je omdat je dorst hebt en ondertussen even sinaasappelsap wilt drinken. Dan ben je niet meer procesmatig aan het werk: het pakken van het glas sinaasappelsap heeft geen betrekking op de andere fases en is niet gericht op het einddoel: de taart bakken.

Bewust handelen

Methodisch handelen houdt ook in dat je altijd weet wat je doet en waarom je het doet. Je handelt bewust. Je kunt iedere fase van je stappenplan onderbouwen en houdt hierbij altijd je doel voor ogen. Bij een cliënt die zijn leefstijl wil aanpassen (bijvoorbeeld een cliënt die meer wil bewegen), moet je goed weten op welke manier je gedragsverandering tot stand kunt brengen. Ook moet je weten waarom deze cliënt zijn leefstijl aan wil passen (bijvoorbeeld om niet zo benauwd te zijn tijdens het spelen met zijn kinderen).

Bij iedere stap van de begeleiding weet je wat je doet en waarom je het doet.

Het belang van methodisch werken

In je werk houd je dus altijd een vaste werkwijze aan. Dat doe je niet alleen om de werkwijze voor jezelf duidelijk te hebben. Methodisch werken heeft ook nog andere voordelen:

- **Er is meer grip op wat er gebeurt. Daardoor werk je efficiënt en effectief. Ook neemt de kans op fouten af: je kunt namelijk beter vooruitkijken, hebt daardoor meer controle over wat er gebeurt en weet precies hoe je moet handelen.**
- **Iedereen (zowel begeleiders als andere betrokkenen, zoals cliënten en naastbetrokkenen) weet wat hij kan verwachten. Het proces dat je wilt volgen, is voor iedereen inzichtelijk. En je kunt je werk makkelijker overdragen aan een ander.**
- **Je kunt je eigen handelen bespreekbaar maken en evalueren. Op basis hiervan kun je het proces bijstellen.**

Stappen van methodisch werken

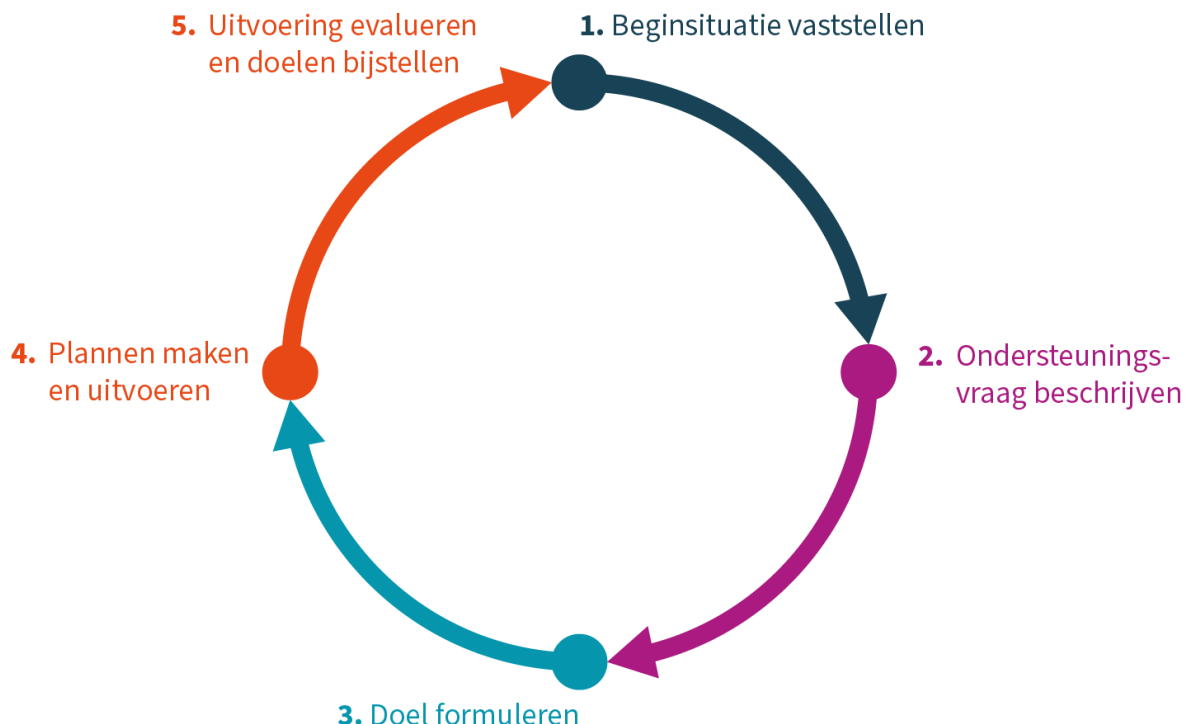
- [Cyclisch werken](#)
- [Stap 1: Informatie verzamelen over de beginsituatie](#)
- [Stap 2: Vaststellen van wensen, behoeften en problemen](#)
- [Stap 3: Doelen formuleren](#)
- [Stap 4: Plannen maken en uitvoeren](#)
- [Stap 5: Evalueren en eventueel bijstellen](#)

Om methodisch te werken, volg je een vast stappenplan. Hierbij doorloop je de volgende stappen:

1. Informatie verzamelen over de beginsituatie
2. Vaststellen van wensen, behoeften en problemen: ondersteuningsvraag beschrijven
3. Doelen formuleren
4. Plannen maken en uitvoeren
5. Evalueren en zo nodig de doelen bijstellen.

Cyclisch werken

De stappen van methodisch handelen zijn nooit klaar. Je werkt namelijk volgens een **cyclisch proces**. Dat is een proces waarbij je na de laatste stap weer vooraan kunt beginnen. Het is dus een doorlopend proces.

Er wordt cyclisch gewerkt: op basis van de evaluatie kan de begeleiding worden bijgesteld en worden alle stappen opnieuw doorlopen.

Jorrik

Jorrik woont in een begeleidwonenproject. Hij heeft moeite met zijn dagelijkse verzorging en vergeet vaak om zich te wassen en te scheren 's ochtends. Hij kan het goed zelf uitvoeren, maar hij vergeet het. Daarom komt er 's ochtends

altijd iemand naar hem toe om hem hieraan te herinneren. Na een tijdje merkt begeleider Anniek dat Jorrik zich steeds vaker al staat te scheren wanneer ze binnenkomt. Ongemerkt heeft Anniek de begeleiding aan Jorrik al geëvalueerd. Ze besluit de begeleiding bij te stellen en alleen weer langs te gaan wanneer het nodig is. Zo krijgt Jorrik steeds meer de eigen regie terug.

Stap 1: Informatie verzamelen over de beginsituatie

Om de begeleiding zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij een cliënt, wil je zo veel mogelijk informatie verzamelen over de beginsituatie. Zo krijg je een goed beeld van de situatie. Je gebruikt hiervoor de volgende informatiebronnen:

1. de cliënt
2. naasten of mantelzorgers
3. andere professionals
4. observatie.

Informatie van de cliënt

De cliënt zelf kan je veel informatie geven. Zo vraag je na wat zijn geschiedenis is en breng je zijn wensen en behoeften in kaart. Je informeert wat hij wil, of en hoe hij zich wil ontwikkelen en welke toekomst hij voor zichzelf ziet. Je brengt ook zijn ondersteuningsvraag in kaart: welke ondersteuning of begeleiding heeft de cliënt nodig? Ten slotte kan hij je veel inzicht geven in zijn levensverhaal. Door te weten wie de cliënt is en wat hij belangrijk vindt, kun je de begeleiding goed aan laten sluiten bij de cliënt.

Informatie van een naaste

De naasten of mantelzorger van een cliënt kunnen/kan je ook veel informatie geven. Niet alle cliënten zijn namelijk in staat hun verhaal goed te vertellen of duidelijk te maken wat ze willen. Denk bijvoorbeeld aan een cliënt met een verstandelijke beperking die een onsamenhangend verhaal vertelt of een cliënt met hersenletsel die moeite heeft met praten. In zulke gevallen kan de informatie van een naaste (of mantelzorger) een belangrijke aanvulling zijn. Hierdoor kun je een zo compleet mogelijk beeld vormen van de cliënt.

De informatie van een naaste kan een belangrijke aanvulling zijn.

Informatie van andere professionals

Sommige cliënten zijn al bekend bij andere professionals. Denk bijvoorbeeld aan een cliënt die opgenomen wordt in een verpleeghuis en nog lang thuis gewoond heeft. Deze cliënt heeft vaak al thuiszorg gehad. Collega's van de thuiszorg kunnen je dan aanvullende informatie geven. Ook de huisarts kan hier een rol in spelen.

Informatie door observatie

Je kunt ook informatie over de cliënt krijgen door je eigen ervaringen met de cliënt en observaties. Door de cliënt goed te observeren, kun je veel over hem te weten komen. Hiervoor kun je bijvoorbeeld observeren hoe de cliënt er zelf uitziet of in wat voor huis hij woont. Ook kun je observeren op welke manier de cliënt omgaat met zijn naasten. Door goed te observeren, kun je ook risico's voor de cliënt in kaart brengen. Zo kun je bijvoorbeeld zien of een cliënt moeilijk loopt en dus een verhoogd risico heeft om te vallen.

Stap 2: Vaststellen van wensen, behoeften en problemen

In de volgende stap stel je vast wat de wensen, behoeften en problemen van de cliënt zijn. Je probeert te achterhalen wat de cliënt nodig heeft om zich prettig te voelen of beter te kunnen functioneren. Wat wil hij precies? Door die

vraag te beantwoorden, breng je de wensen en behoeften in kaart. Je beschrijft de ondersteuningsvraag.

Ook probeer je zicht te krijgen op de problemen van de cliënt. Je brengt niet alleen de bestaande problemen in kaart, maar denkt ook na over de problemen die er zouden kunnen ontstaan. Wat zou er kunnen gebeuren en welk probleem ontstaat daardoor? Denk bijvoorbeeld aan een cliënt met beperkte sociale vaardigheden. Zo iemand zou problemen kunnen krijgen wanneer hij naar een nieuwe dagopvang gaat.

Stap 3: Doelen formuleren

Zodra je in kaart hebt gebracht wat de behoeften en (mogelijke) problemen van de cliënt zijn, kun je de doelen voor de begeleiding vaststellen. Je houdt daarbij rekening met:

- de wensen en mogelijkheden van de cliënt (wat wil hij en wat kan hij?)
- financiële mogelijkheden (heeft de cliënt een indicatie, wat vergoedt de zorgverzekering?)
- je professionele deskundigheid (wat kun jij wel en niet, waar moet je iemand anders voor inschakelen?).

Je stelt de doelen vast in overleg met de cliënt en/of naastbetrokkenen. Daarbij houd je rekening met zowel de korte als lange termijn. Een voorbeeld van een doel voor de korte termijn is bijvoorbeeld 'Kim gaat over twee weken zelfstandig naar de supermarkt'.

Stap 4: Plannen maken en uitvoeren

In deze stap gebruik je de doelen om concrete interventies te bedenken die hierbij horen. Je maakt een plan van aanpak met behulp van de vijf W's: wie, wat, waar, waarmee en wanneer ga je de activiteiten precies uitvoeren? Je doet dit in overleg met de cliënt, naastbetrokkenen en andere professionals. Je bepaalt hier ook al wanneer en hoe je de begeleiding gaat evalueren. Zo kun je doelbewust werken en rapporteren.

Samen met de cliënt maak je een planning voor het uitvoeren van de activiteiten. Vervolgens ga je de cliënt ook daadwerkelijk begeleiden. Je brengt al je plannen in de praktijk. De interventies voer je uit op de manier die in het plan is vastgelegd. Het is dus precies duidelijk wat je doet en waarom je dit doet. Zo help je een cliënt bijvoorbeeld met zijn bankzaken of begeleid je hem om gezonder te gaan eten.

Toch ben je in deze stap niet alleen maar bezig met het uitvoeren van de plannen. Je blijft ook goed observeren. Je blijft kritisch op je eigen handelen en de reactie van de cliënt. Kijk bijvoorbeeld of de cliënt ook daadwerkelijk gezonder gaat eten en of de situatie van de cliënt verandert (een cliënt kan bijvoorbeeld eenzamer worden doordat hij gezonder eet, omdat hij hiervoor vaak etentjes met vrienden overslaat). Soms is het nodig om de afspraken en het plan tussentijds aan te passen.

Stap 5: Evalueren en eventueel bijstellen

In de laatste stap wordt de begeleiding geëvalueerd en eventueel bijgesteld. Het is een formele evaluatie en die doe je minstens één keer per halfjaar. Dat moment is van tevoren afgesproken bij het opstellen van het plan. Maar je kunt de begeleiding natuurlijk ook gedurende het proces evalueren. Je kunt dan ook tot de conclusie komen dat er iets moet veranderen.

In de evaluatie ga je na of de doelen zijn behaald of dat deze bijgesteld moeten worden. Ook evalueer je het proces. Je controleert of de cliënt tevreden is met de begeleiding en of de planning moet worden bijgesteld.

Tijdens de evaluatie kan duidelijk worden dat de situatie van de cliënt veranderd is. De begeleiding moet dan aangepast worden aan de nieuwe situatie. Daarvoor doorloop je opnieuw alle stappen van het stappenplan.

Wat vind jij?

Lees de stelling en bespreek in groepen van drie personen of je het er wel of niet mee eens bent. Ga in gesprek over jouw mening en motivatie met je medestudenten. Ben je het na dit gesprek nog steeds wel of niet eens?

'Het is saai om altijd hetzelfde stappenplan te volgen in mijn werk.'

- a. Ben je het wel of niet eens met deze stelling? Leg je antwoord uit.
- b. Is je mening ten aanzien van de stelling gedurende deze opdracht veranderd? Motiveer je antwoord.

Het nut van methodisch werken

Wat is het nut van methodisch werken? Dit bespreek je in groepen van drie personen.

Methodisch werken houdt in dat je een vaste werkwijze volgt. Bespreek met je medestudenten wat je hiervan vindt. Beantwoord hierbij de volgende vragen:

- Waarom zou je een vaste werkwijze volgen? Wat zouden de voordelen zijn?
- Kan het volgen van een vaste werkwijze ook nadelen hebben volgens jullie?
- Zou het verplicht moeten zijn om methodisch te werken?

Methodisch handelen in de praktijk

Bij methodisch werken gebruik je stappen om begeleiding van zo hoog mogelijke kwaliteit te bieden. In deze opdracht denk je na over wat dit in de praktijk betekent. Doe dit individueel.

- a. In stap 1 verzamel je informatie. Ook jouw observaties en ervaringen met de cliënt kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Bedenk hier een voorbeeld van.

Een doel voor Kevin

Kevin is 18 jaar, heeft een licht verstandelijke beperking en woont binnen een instelling in een woongroep. Hij gaat ieder weekend naar huis, waar vaak vet en ongezond wordt gegeten. Kevin is veel te zwaar en houdt niet van bewegen en sporten. Van huis uit is dit ook niet gestimuleerd. Zijn gewicht belemmert Kevin. Kevin is ongeveer dertig kilo te zwaar.

- b. In stap 3 stel je doelen vast met de cliënt. Lees de casus 'Een doel voor Kevin' en bedenk een doel dat aansluit bij de behoefte van deze cliënt.
- c. In stap 4 bedenk je concrete activiteiten die je uit kunt voeren om het doel te behalen. Welke activiteiten zou je voor Kevin kunnen bedenken?
- d. Waarom is het van groot belang dat er geëvalueerd wordt in de laatste stap?